

պատրիարք Ներսէս Ս. արքեպիսկոպոսի « Եանձնարարականաւ » եկած էր այսր 'ի Ս. Էջմիածին . — տէրի եւազըւմը տըր :

Իշխողութիւնէ կէօրէ , Ախթամարը Խաչատուր եպիսկոպոս , օն իքի սէնէ պօշ եհրտէ , բաթրիգ խանէ քէօշէսին . տէ պէքլէթ տիրիւտիքտէն սօնրա , Ներսէս սրբազան սայէսինտէ , թէմիդէ չը-գարըլտըղընտան տօլաեք , եհրտէն կէօյէ գատար թէչէքքիւր իտէճէք , վէ պինէրճէ լիւրալար միլլէթէ հէտիյէ իյլէեճէք եհրտէ , հէր նէ գատար կիւճ պիր շէյ իսէ տէ , պունա տիւն . եա տէրլէր հէր շէյ իհթիմալտէն տիր , « Պէնիմ » , շու գատար միւտտէթ տէ , լաագալլ պէշ ալթը պին լիւրա զաշա-ըրմ օլմուշ տուր , պունուն թագմինի , բաթրիգ խանէտէն լաղըմ կէլիւր , տէ-յէրէք , դարար գիւնան տաւաաք աշա-ճագ իմիշ :

Պու աէֆա Գայսէրիեհէաէն ալտըղը-մըզ իքի մէքթուպտա տախի , կէչէն յունիս այընըն 11 ինտէ գատընլար , վէ 13 իւնտէ տախի երքէքլէր իշին , Ա-րամեան ընկերուիւն հիմմէթ իյլէ , խայլի սէնէտէն պէրու տէվաճիլլէմէք-տէ պուլունան գըղլար մէքթէպինին ըհսմի իմթիհանը իճրա իտիտիկի , վէ իքի եիւզ էլլի նէֆէրտէն զիւտտէ գէվաթըն հաղըր պուլունտուղու , վէ չակիրտան իւզէրինտէ պիւյիւք թէ-գատտիւմ կէօրիւտիւկիւնտէն , հէր քէսին մէմուն վէ մէսրուր օլտուղու , պէհան իտիլմիշ տիր :

Մէքքիւր մէքթուպլարըն պիրինտէ մէքքիւր հալաւտիս մէմունիեհէթ վէ-րիլտիքտէն սօնրա , պիր խուսուստա տախի իւզլար էսէֆ օլունմուշ տուր : Եէօլլէ քի , մէքքիւր գլինէթէ , եիւզ նէֆէր գատար չակիրտանըն աթ ալարը տալլէթ իտիլմիշ օլուպ , վէ եիկիրմի նէֆէր գատար տախի քնիշլէր պու-լունտուղու հսլտէ , սայիր տալլէթլէ կէլիլլ օլանլարտան , տուլուիեհէ նա-մըյա սէքիլլէր զուրուշ ալընմըշ տըր , վէ պունտան տա գաթինաղար , կիճ գալանլարտան պէչէր զուրուշ ալընմըպ , վէ պաղը խաթըրը առաւարտան ի-սէ , հիշ բարա ալընմալըշ տըր : վէ նիշէ հաղըր պուլունմագլըղա աղղու-քէշ վէ չայէսթէ գաթլար , սէքիլլէր զուրուշու վէքէճտիքլէրինտէն , մէք-քիւր զիյնէթ տէն մահրում գալմըշլար տըր :

Ուֆագ պիր մէնֆաաթ հուսուլի նիւնէթ իյլէ իթթիխազ օլունտուգտան պաշգա , պիր տէ խաթըր կէօնիւ էսա-սը իւզէրինէ իսինա գըլընան շու թա-րիգ , պիլլէն չայեանը թաշիեիպ տիր :

Իշխողութիւնէ կէօրէ , չօղլարըն թանըտըղը օլուպ , վէ կէչէնլէրտէ վա-րապետիւքտէն պիւթիւն պիւթիւն թարտ օլմասընա տայիւր , Էջմիածին թարաֆընտան , զաղէթ շալարտա իլամը տէրճ օլունան Սիւնեանից սապըգ Յակըր վարդապետ , Հինտիսթանը տախի տօ-լաշտուղաան սօնրա , թէքըրարէն պու-թարաֆա կէլմիշ , վէ պու տէֆա պա-շընտա տէյիլ էօյլէ Չէրքէս գալբաղը , տէյիլ մալի գատիֆէտէն րուս շէքլին-տէ վարդապետ գալբաղը , իլլա , թիւր-քիւմըղտա շիմտի իսթիմալ օլունմագ-տա օլան թէմիզ պիր վարդապետ գալ-

սիլլիւն վարդապետլէր , վէ հաթթա պա-զէն քահանալարա պիլլ վիլալլէրի « Գե-րուստիւ » , քիլալլէր , Արալատ բաթ-րիգ հաղէթլէրինէ վիլմիշ տիր :

բաղը պուլունտուղու հալտէ , վէ սիւ-սիւ տարաթը պէր քէմալ օլտուղու թագտիրտէ , սալընա սալընա կէզմէք-տէ իմիշ :

Պու առաւմըն , վարդապետլիկէ եա-գըլման թալլ ու հարէքթիլլէրինի պիլիլիլ , լաքին , էն պէյիւք գապա-հաթլարըն հէնուզ պիլմէյիլ , ֆագաթ շու տախի սահիհ տիրքի , նէ Ախթամար-լը խաչատուր եպիսկոպոս , վէ նէ տէ վանըր Պօղոս վարդապետ գատար ազ-վիեաթ թահթընտա պուլունտուղու իշխողութիւ , վէ պինլէրճէ քէսան թա-րաֆընտան ալէյհինտէ տալա վէ թէ-չէքքի զուհուրա կէլտիկի կէօրիւշմիշ օլմատըղընտան , չօղ իհթիմալտէն տիր քի , էհէր լաղըմ կէլէն եհրլէրէ միւ-րաճագ իտէրէք , վէ պիր ֆուրսաթ-լը վագըթ պուլարագ , պիր թագրիպ քէնտույի Պրօպատիկէ հալուղունա ա-թահագ օլա , խաչատուրտան վէ Պօ-ղոստան զիւտտէ գօլլայ վէ թէմիզ սուրէթ տէ տիշարը չըգապիլլէճէք տիր : չիւնքի շիմտիքի միլլէթ իմիշ պուրճու վէ եախօտ եղտըղընըն հիւքմիւ վէ թէհսիլի պէօյլէ կիթմէքտէ տիր : իմ-տի , մէրգում սապըգ վարդապետէ , պիր սաաթ էվիլլ , մէրգում վարդա-պետէ վէ իքիսինին տախի ութալա-ընա վէ հօճալարընա միւրաճագլա տիլ չէօքիւպ վէ նասիհաթ ալմասընը , վէ գանդի գաբուտան չըգապլըղըն իգ իղա իթ մէսինի էօյլէնմէքիկի նա-սիհաթ իտէրիլ . էմմա , պունու պէօյ-լէ եարմագ վէ պէճէրմէք իշին , իտայ լիճէ վագըթ վէ բարա իգթիլլա իտէր իմիշ , օնա տա Ալլահ քէրիմ տիր , Ալլահ Հայր յոգլընա գէվալ վէրմէսին , ըուհպան թագըրմտան բարա էսիլիէ-մէլ , ալլէլիւսուս քէնտի տէ Ախթա-մարընտան վէ վանլըտան զիւտտէ , հէմ կէօսթ թէլ վար տըր , հէմ լիւան վար տըր , հէմ մալիւմաթ վար տըր , վէ հէմտէ եիկիտիւք վար տըր :

Պու նասիհաթը պիլ , խաչատուր ե-պիսկոպոս իլէ Պօղոս վարդապետ իշ-լէրինտէն ճէսարէթ ալարագ , հրաշա-գործ Միլտիլ եպիսկոպոսա , Մաղըմ-եան Աւաքիլ վարդապետէ , Չիլինիլի-եան Յակըր վարդապետէ , վէ էմալ-լէրինէ տախի վիլիլիլ , թամ ֆուր-սաաթ եաֆթէ տիր , սօն բէշիմանըգ աղչէ իթմէլ հա :

ՏԱԽԻԼ ԻՅԵ

Թ. Է. Ջ. Է. Ա. Բ.

Մէլանիք թէլէկրաֆ վէ բօթա միւ-ֆէթթիլիլ իսայրի էֆէնտիլլէ ըրմթպէի սանիլլէ սըրքթը սանիլի :

Մէլանիք թէլէկրաֆ վէ բօթա միւ-տիրի Մուսթաֆա էֆէնտիլլէ սալիսէ :

Մէլանիք միւֆէթթիլ մուսթիլի ճա-վիտ պէյէ սալիսէ :

Միւֆէթթիլլէ քեաթիպի Հիւսնի է-ֆէնտիլլէ սալիսէ :

Նիշ թէլէկրաֆ միւտիրի էտհէմ է-ֆէնտիլլէ սալիսէ :

Րուսուղ թէլէկրաֆ միւտիրի էտ-հէմ էֆէնտիլլէ սալիսէ :

Եունուս թէլէկրաֆ միւտիրի էտ-հէմ էֆէնտիլլէ սալիսէ :

Վարնա թէլէկրաֆ միւտիրի Հիւսնի էֆէնտիլլէ սալիսէ :

Վիտիլ թէլէկրաֆ միւտիրի Մէլիմ էֆէնտիլլէ սալիսէ թէլլէհի պուլլու-մուշ տուր :

Տիւնքի կիւն սէլամլըք քէսմի ալիլի Տօլմա Պաղչէ ճամիլ չիլիֆինտէ իճրա պուլլուլմուշ տուր :

— Խաթիլիէթի ճէլիլէնին պահրիէ միւտիրի Գաւրմ բաշա հաղըթլէլիլ տախի Մահրուսէ վարօրու իլէ տիւնքի կիւնքի Տէրիսաաթէթէ կէլմիշ տիր :

— Րուսուղտան , պու սալը կիւնիւ թարիլիլլէ , Պար տիւ Պօֆօրա եա-ղըլտըղընա կէօրէ , խայլի կիւնտէն պէրու , շէհրի մէքպուր ֆուրուշլարըն-տա , օրտու իշին բէքսիլմէթ ըիլիլիլ-մէքտէ օլուպ , վէ Գալաա տախի , բէպալիւք բէքսիլմաթ թէտարիլիլ իշին պիր մէհմուրու մախուս կէօնտէրի-միշ տիր :

Պիր չօղ չէրքէս կէօնիւլլիլլէլիլ , օրտուեա կիթմէք իւզրէ իմիլլէր :

Մէմէքթէթէյն իմարէթի , պէրայի իհթիեաթ , հուսուտլարա 23 պին աա-կէր չըգաւրմըշ տըր :

Սըրպլըլարըն , Օսմանլը հուսուտու-նու աշմալարը հալաթիլիլ իշխողիլ ի-շխողիլլէ , պինլէրճէ քէսան կէօնիւլ-լիւ եաղըլմալըղա գօշուշմուշլար ի-սէ տէ , սօնրաաան թունա նամ զաղէ-թա , ըհսմի սուրէթտէ , մէքքիւր հա-վաթիլիլ եալանա չըգաւրտըղընտան , մէքքիւր նիլլէթլէրինի թէլիլիլ իթմիշ-լէր տիր :

Շէհրի մէքպուրտա , մուհարէպէ հաղգընտա ալընան քեաֆֆէյի հա-վաթիլլէրտէ , պիրպիրինէ զըտտ չօղ-չէյլէր պուլունտուղունտան , հէր քէ-սին , գանդիլիլին ինանաճաղըն շա-չըրմասընտան թէչէքքի օլունմագտա տըր :

Մէքքիւր սանճագտա , հէր թա-րաֆտա , թէքրարէն , պիր չօղ Սլալ ֆէսաաալլէրէր կէլէրէք , Պուլկարա-րը թահրիւք վէ իլլիպալէ չալըլմագտա իմիլլէր , վէ հաթթա Պուլկար քէօյիւ-սիւ գըքաֆթէթինէ կիլմիլլ օլան պիր Սըրպլը « Նիլլէ » , ալթըք վագթը կէլ-տի , ֆուրսաթ եաֆթէթիլ , քեաֆֆէիլ տախի սիւհալանմալընըղ օ տէյէրէք , քէօյիլիլլէրէ աղճէ տաղըլմագտա ի-միշ :

Մէքքիւր մէքթուպուր եաղըլտըղը կիւն , Սըրպլըլարա գարը , 400 նէֆէր Ձէրքէս աթըսը իրաւ գըլընմըշ տըր : Բէլալիւք , մէքքիւր զագթաա , պու չարչէմպիհ կիւնիւ եաղըլտըղընա կէօրէ , Սըրպլըլարըն Վիտիլ շէհրինէ իքի սաաթ մէսաֆէտէ քեալին պու-լունան Րալիտ էֆէնտիլ չիլիլիլինի աթիլլէ վիլտիլլէրի , վէ Ձիւրօ Գալիմ նամ քէօյիւ գապթ իլլէտիլլէրի , Վի-տիլի հալաթիլլտանին իմիշ :

Պաղը Պուլկար ֆամիլիալարը , Րուս-ճուղա նագլի մէքան իթմէք իւզրէ , ըուսաթ իսթմիլլէր իսէ տէ , վալի բաշա թարաֆընտան միւսաաաթ լալի-մէմիշ տիր :

— Տօղուզ օն կիւն էվիլլէ նէշը իտիլմիշ օլան տիւտարը ալէր զագթալարընտան ալընարագ , պուրա զագթալարընտա օլունտուղունա կէօրէ , Րուսիա տէվ-լէթի թարաֆընտան , զապթմանը Գա-րաաաղա կէչէրէք , մէմուրիեթէ կիր-մէլլէրինէ միւսաաաթ օլունտուղու կիլպի , Մօսկաաա վէ Բէթթէսպուրկաա տալի գօմիլլէլլէր թէչէքքիլիլ իլէ , Ձէթինէ-նէ վէ Պէլլըրաաա , Օսմանլըլարա գօ-շը , տիւտալարը գալլա իլլէսինլէր իշին , նագտէն պիւլիւք լէտիլլէր նէ-թիլտիրտիլլէր տախի հալաթիլլտան տիր :

— Մաճարիլլան մագալըրը հիւքիւ-մէթի օլան Բէլթա շէհրինտէ պիր ի-լաննամէ նէշըլլէ , Օսմանլըլարա գօ-շը տիւշմէնէ զուհուրա կէլէն հէր նէվիլլ ալլէ ու հարէքթիլլէ մէն իտիլ-մէսի , շէտիտէն թէնպիհ իտիլտիլի կի-

պի , մուղայիլլտէ պուլունանլարըն տախի , գանուէն ճէգալարը թէրթիպ իտիլլէճէկի տախի խապէր վիլլիլմիշ տիր :

— Պէրլինտէ նէշը իտիլմէքտէ օլան ըհսմի զագթալար , Սըրպ պէյի մու-հարէպէ իշին եօլա չըգաղընտա , Պէլլըրաաա պուլունան Րուսիա պաշ գօնսօլուս գօնթ Պրէյին հաղըր պու-լունուպ տա , միւմալիլլէյին ֆիւթու-հաթթա կէրի տէօնմէքլիլլէնէ տայիր աղղու վէ զայրէթ իպրաղ իլլէմիշ պու-լունմաա , ճէրհ իտիլմիշ տիր :

— Պունտան սէքիլ կիւն էվիլլէ Բէ-թէրպուրկաա եաղըլտըղընա կէօրէ , քեաֆֆէյի Րուսիա զագթալար , Սըրպլըլար հաղգընտա հիւսնի զայրէթ իպրաղ իթմէքտէ օլունուլարը կիլպի , չայէտ Օսմանլըլար , Սըրպլըլարը եէն-սէլէր պիր , Րուսիա տէվիլլէթի , Սըրպ իմարէթիլլին իսթիլլէլլէթինէ խա-լէլ կէլմէսինէ միւսաաաթ իթմէքթէք տիր , տախի տիլլէքտէ իմիլլէր :

— Մալիւմ ալիւք , սաաքիլի շա-հանէլին Հէրաք ճանպիլինէ իրալիլ իշին , Գլիւք իսկէլլէսինտէն պաշգա պիր իսկէլլէ եօգտուր . շիմտի մէքքիւր իս-կէլլէտէն տօլաեք , Պապը Ալի իլէ Ա-վիլլէրա տէվիլլէթի պէյիլլտէ , բէքնա-չիւք վէ բէք էհէմիլլէթլիլ տուրէթտէ պիր գըլու գալ զուհուրա կէլտիկի հա-վաթիլլտէն տիր :

— Լօնտարտան ալաֆրանկա յուլիս 6 տա եաղըլտըղընա կէօրէ , Մ. Րուս-տիլլէրէն Միլան թարաֆընտան տիւէ-լի մուսալաաաա , Սըրպլըլարը , տէ-յիլ տըր , իլլա մուհարիպ տէյիլ թա-նիւրալարըն թէքթիլլէ իթմիշ , վէ Րուս-սիւ , վէ Ալմանեա , վէ Իթպալա թա-րաֆընտան , թէքթիլլէրէ գարը կէլի-նիլլէլլէք տիր կիլպի կէօրիւնմէքտէ իմիշ :

Մ. Եունուս ֆուն հիւսնիլ վէ զայրէ-թիլլէ , Լօնտարտա , իքի պանդէր թա-րաֆընտան , Սըրպլըլարըն իսթիլլէրա-ղը գապուլ օլունմուշ իմիշ :

— Սալլ հալաթիլիլ օլարագ , Պէր-լինտէն , Լօնտարտան թայմըղընա եա-ղըլտըղընա կէօրէ , Գաաաաղաա պու-լունմագտա օլան Րուսիալը զապիլլէր , Գլիւք իմանընա վագ իթմէք իւզրէ , պիր չօղ թօրթիլլէր կէօթիլլէրմիլլէր տիր : Օսմանլը հարպ կէմիլլէրինն , թու-նաաան կէչէրէք , Պէլլըրաա ըիլիլա-հէնա իթմէլլէրինի տախի մէն իթմէք նիլլէթիլլէ , թունաաա տախի միւնասիպ մահէլլէրէ թօրթիլլէր վագ իտիլլէսինի Սըրպլըլար տիւլլէնմէքտէ օլուպ , վէ Րուսիա տէվիլլէթի թարաֆընտան , Սըրպ-լըլարըն մէնֆ սալթը զայրէթիլլէ , վէ Ալթիլլա տէվիլլէթի թարաֆընտան տա-խի , քէնտի մէմալիլլէր ալաղ ու իթա-սը խաթընա մէպիլ , ըուլի մուվաֆա-գաթ կէօսթիլլէրմէքտէ իմիշ :

Վէ հաթթա , Պէլլըրաաաա ալընան հալաթիլլէրէ իթմիլլա օլունմագլըգ-էկէր ճայիլք իսէ , թունա իւզէրինտէ անճագ 4 գըթա թօր տուպապը պու-լունուպ , պունլարտա իսէ անճագ Է-քիլլէր գըթա ուֆագ թօրար պուլուն-մագտա իմիշ . վէ պունլարտան ալաղ գօրգուլարը եօգ իմիշ , չիւնքի , Օր-սալա եաղընընտա քեալին Գաաաղա գալաթիլլտան անլէր բէք ալէա մէն ի-տիլլէպիլլիպ , վէ Պէլլըրաա գալաթ ի-սէ , պիւթիլլէր պիւթիլլէր թունաա հիւքմ իտէր մէրթէպէտէ իմիշ :

Վէ սլունլարտան տա գաթիլլաղար , Տէմիլլ-գարու աղընթըրընտան , հարպ սէֆիլլէսինիլլէ կէչմէ յէճէկի տախի սէօյ-լէնմէքտէ տիր :